

***İki Yeşil Susamuru Anneleri, Babaları, Sevgilileri ve Diğerleri* İsimli Romanda Bir Cezalandırma Şekli Olarak Terk Etme Düşkünlüğü**

Oğuz ÖCAL*

ÖZ

Buket Uzuner'in *İki Yeşil Susamuru, Anneleri, Babaları, Sevgilileri ve Diğerleri* isimli eseri, asıl kişi Nilsu'nun şahsında insan varlığını tehdit eden unsur, terk etme düşkünlüğü olarak görünüşe çıkaran bir romandır. Terk etme düşkünlüğü, bütün dikkatini varlığa (elde olana) adanmak yerine, elde olmayana bağımlı kalmak ve içsel veya dışsal bir şeyleri, kendini veya insanları, pragmataya uymadığı için cezalandırmak demektir. Cezalandırma durumu, daima elde olmayana bağlı ve bağımlı olmayı işaret eder. İçinde olunan ancak farkında olunmayan bu duruma, kendini yeterince bilmeme veya kendilik cehaleti içinde olma da denilebilir. Hem bir cezalandırma düşkünlü olmayı hem de bunun farkında olmamayı işaret eden bu durum, ayrıca varlığı (elde olanı) sahipsiz bırakma gibi bir tavır içerir ve çok sık tekrarlanarak yapılır. İntikamcı olduğu için de bırakılma gibi istisnasız herkesin başına gelen hadiseleri, bir saldırı olarak anlayıp yorumlar ve ona benzer nitelikte bir eylemle karşılık vermeyi içerir. Söz konusu bu kırsaldöngü, aynı anlayıp yorumlama şekli işlediği müddetçe yapılanıp normalleşir ve giderek hiç fark edilmez hâle gelir.

Özünü kısaca bu şekilde ifade edebileceğimiz bir terk etme düşkünlüğü içinde olan ancak onun farkında olmayan Nilsu, romanın asıl kişisidir ve on dört yaşında iken ebeveyni tarafından terk edilmiş birisidir. İlk gençlik yıllarında ödüllendirilmeyi beklerken terk edilen ve derin bir hayal kırıklığına uğrayan Nilsu, aslında yeni bir imkân olan bu hadiseyi cezalandırılma olarak anlar, yorumlar ve daima öyle hatırlar. Zamanla yapılanan bu durumun iç dünyasındaki yansımalarını bir dereceye kadar bilir ancak onu bütünüyle bilmez. Bütünüyle değil de

* Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, TDE Bölümü, Kırıkkale/TÜRKİYE.

E-posta: ogzocal@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-2301-095X.

DOI: 10.32704/erdem.2025.88.163

Makale Gönderim Tarihi: 17.10.2024 - Makale Kabul Tarihi: 10.03.2025 (Araştırma Mk.)

kısmen bilinen bu durum ise bir yöneticiye dönüşerek onun varlıkla (elde olanla) uyumlu olmasını da insanlarla uzun soluklu ilişkiler kurmasını da engeller. O, bu durum içinde iken Selen ile arkadaş, Mike ve Teoman ile sevgili olur. Onlarla kurduğu ilişkiler esnasında ise üç defa sınır duruma gelir ve açılan olanaklar arasından seçimler yapmak zorunda kalır. Ardı ardına gerçekleşen bu seçimler esnasında ise iki esas olanak vardır karşısında: O, ya ceza kesme düşkünlüğünü aşacak ya da durumu olduğu gibi bırakacaktır. Olanakların sınırında duran Nilsu, değişip dönüşmeyi ve kendisini aşmayı değil, durumunu olduğu gibi bırakmayı seçer. Onun açılan olanağı kapatmasının esas nedeni, içinde olduğu ancak farkında olmadığı terk etme (ceza kesme) düşkünlüğü durumudur. Bu çalışmada Nilsu'nun seçimlerinin öncelikli nedeni olarak ceza kesme düşkünlüğü işaret edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *İki Yeşil Susamuru*, kendini bilmeme, cezalandırma, değersizleştirme, terk etme.

Abandonment as a Form of Punishment in the Novel *Two Green Otters, Their Mothers, Fathers, Lovers and Others*

ABSTRACT

Buket Uzuner's work titled *Two Green Otters, Their Mothers, Fathers, Lovers and Others* is a novel that reveals the element that threatens human existence in the person of the main character, Nilsu, as his addiction to abandonment. The addiction to abandonment means, instead of devoting all attention to existence (what is at hand), remaining dependent on what is not available and punishing something internal or external, oneself or people, for not complying with pragmata. The state of punishment always indicates being dependent and dependent on what is not available. This state of being in but not aware of oneself can also be called not knowing oneself sufficiently or being in self-ignorance. This situation, which indicates both being fond of punishment and not being aware of it, also includes an attitude of leaving the existence (what is at hand) unattended and is structured by repeating it very often. Since it is vengeful, it interprets events that happen to everyone without exception, such as being abandoned, as an attack and responds with a similar action. This vicious circle becomes structured and normalized as long as the same way of understanding and interpreting works, and gradually becomes unnoticeable.

Nilsu, who is addicted to such abandonment but is unaware of it, is the main character of the novel and is abandoned by her parents when she is fourteen years old. Nilsu, who was abandoned and deeply disappointed while waiting to be rewarded in her early youth, understands this incident, which is actually a new opportunity, as punishment, interprets it and always remembers it that way. While in this situation, she becomes friends with Selen and lovers with Mike and Teoman. During her relationships with them, she comes to a limit three times and is forced to make choices among the possibilities that open up. During these successive elections, there are two main possibilities: She will either get over her penchant for punishment or leave the situation as it is. Standing on the edge of possibilities, Nilsu chooses not to change, transform and surpass herself, but to leave her situation as it is. The main reason why she closes the opportunity is the state of abandonment (punishment) that she is in but is unaware of. In this study, Nilsu's fondness for punishing was pointed out as the primary reason for her choices.

Key Words: *Two Green Otters*, self-awareness, punishment, devaluation, abandonment.

Giriş: Nilsu Baran ve İçinde Olduğu Ancak Farkında Olmadığı Durum

Son dönem Türk edebiyatının önemli sanatçılarından birisi olan Buket Uzuner’in *İki Yeşil Susamuru*, *Anneleri*, *Babaları*, *Sevgilileri ve Diğerleri* isimli eseri, Nilsu’nun şahsında insan varlığını tehdit eden unsuru, terk etme düşkünlüğü olarak görünüşe çıkaran bir romandır.

Romanın varlık nedeni ve asıl kişisi olan Nilsu Baran, anne, kardeş ve babadan oluşan çekirdek bir aileye mensuptur. O, özel bir Amerikan kolejini bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesinde mimarlık okur ve oradan mezun olur. Mezun olduktan sonra ise zamanının çoğunu özel şirketlerde çalışarak geçirir. Duyarlı, yetenekli ve eleştirel birisidir. Şiir, hikâye ve roman okur, mektup yazar. Kendi içinde melankolik, dışa karşı gerçekçidir. Gerek öğrenci iken gerekse okulu bitirdikten sonra esasen yalnız olan Nilsu, kendisini, “pozitif bilim eğitimi almış, mesleğinde başarılı, ayakları yere basan cinsten bir kadın” (37-38) olarak görür.

Annesi ile babası, onun ilk gençlik yıllarında, istemlerine uygun yaşayabilmek için ayrı ayrı tercihlerde bulunarak birbirlerinden uzaklaşırlar. Annesi Nilgün Hanım, ev kadınıdır; herhangi bir işte çalışmaz. Çok erken yaşta evlendiği için otuzlu yaşlarının başına geldiğinde her şeyden sıkılan ve şikâyet eden birisine dönüşür. Bütün gün beklemekten oluşan bir yaşamı değil, heyecanlı ve hareketli bir birlikteliği ister. Bunun için de sadece kendisini düşünerek bir ressamla sevgili olur ve henüz kocasından ayrılmamış olmasına rağmen onunla bir süre tatile gitme cesaretini bile gösterir. Kocasından ayrıldıktan sonra ise Fikret isimli bir iş adamıyla birlikte olur ve onunla yaşamaya başlar. Ara sıra ziyaret ettiği çocuklarını ise tereddüt etmeden ihtiyar annesine bırakır. Böylece o, bu sorumsuz eylemiyle hiç farkında olmadan annesini de kocasını da çocuklarını da cezalandırmış olur.

Doktor olan babası ise “ben merkezli, dışa kapalı ve işkolik” (38) birisidir ve zamanının çoğunu laboratuvarında çalışarak geçirir. İşiyile gücüyle yoğun meşgul oluşu, çoğunlukla ilgisizliğin ötesine geçerek bencillığe dönüşür ancak o, bu durumdan rahatsız olmaz. İlgi göstermek, daima bir ödüllendirme şeklidir. İlgisizlik ise bir cezalandırmadır. O, kronikleşen ilgisizliğiyle karısını da çocuklarını da hiç farkında olmadan cezalandırır ve onların zamanla kendisinden uzaklaşıp kopmasına neden olur. Zaman zaman bu ilgisizliğini aşmaya çalışsa da yaklaşımı hâlis olmadığı için çocukları ile arasında yeni bir bağ oluşturamaz. Her zaman kendisini önceleyen birisi olduğu için de aradan çok zaman geçmeden Selen isimli genç bir mimar ile

birlikte olur. Birkaç yıl sonra ondan ayrılır ve tipik bir memurla evlenerek basit tekrarlardan oluşan ve kimseye iltifat etmeyen yaşamını sürdürür.

Annesi ile babasının bencil ve keyfi davranışları, henüz on dört yaşında olan Nilsu ile on iki yaşındaki kardeşi Cem'i derinden sarsar ve hayal kırıklığına uğratar. Özellikle hikâyesi anlatılan kişi olarak Nilsu, ebeveyninin ayrı ayrı evi terk edişinden sonra kendisini, "on beş yaşında, zavallı, annesiyle babasının kendi keyifleri uğruna ortada bıraktığı" (85), "terk edilmiş bir küçük kız" (127) olarak bulur. Ailesiz büyüyen çocukların duygusal yanlarının eksik kaldığına inanan Nilsu, güvenilir bir ortamda büyümeyi beklerken bırakılma ile karşılaşır ve derin bir hayal kırıklığına uğrar. Bırakılma, travmatik bir deneyim olarak daima cezalandırılma durumunu içerir. O, başına gelen bu sarsıcı hadiseyi kabul edemediği için annesi ile babasını, bir daha asla tamamıyla affedemez ve onlara karşı doğrudan veya dolaylı bir şekilde ifadesini bulan düşmanlık beslemeye başlar. Annesinden hiç hoşlanmadığı için onunla ilişkisini mümkün olabildiğince azaltır ve bazen onu çevresindekilere intihar etmiş birisi gibi tanıtır. Çok sevdiği ve düşkün olduğu babasına karşı ise kıskançlıkla karışık bir ilgi duyar, onunla ara sıra görüşür ancak son tahlilde ona da merhametli davranmaz.

Masum bir insan iken yalnız ve çatışmalı bir duruma itilen (bırakılan, terk edilen) Nilsu, bir anlamda duygusal istismara ve ihmale uğradığı için kendisine yapılanı asla unutmaz ve daima intikamcı bir düşünce ve tavır içinde kalır. Kısa bir ifadeyle duygusal istismar ve ihmâl, insanın birileri tarafından sevgi ve ilgiden mahrum bırakılıp önemsenmemesi ve yalnız bırakılması durumunu ifade eder (Özlük 2013: 504). O, böyle olduğu için terk edilmişliğe terk etmeyle, cezalandırılmış olmaya cezalandırmayla, ilgisizliğe ilgisizlikle, bırakılmış olmaya bırakmayla, ihmale ihmalle karşılık verir. Aktif veya pasif olsun hemen hemen her hâliyle intikamcıdır. Onun çoğunlukla deneyimlediği yalnızlık, küskünlük ve kırgınlık gibi hâller de birer cezalandırma şekli olarak intikamcı düşüncenin açılımıdır. Bir başka ifade ile genelde insanlar ve toplum, özelde ise ebeveyni onun istediği gibi olmadığı için, o da başta ebeveyni olmak üzere, varlıkla (elde olan) canlı, anlatımlı, uygun ve uyumlu bir ilişki kurmayı reddederek her şeyden intikam alır. Çatışmalı ve intikamcı bir döngü ve düşünce içinde olan Nilsu, çoğu zaman kırgın, küskün ve yalnızdır.

(...) Anneannesi ve Mike'la geçen lise yıllarından sonra, üniversite öğrencisiyken kız arkadaşlarıyla paylaştığı ilk evi ve ardından tek başına yaşadığı, şimdi Teoman'la birlikte oturduğu

evi düşününce Nilsu'nun aslında, annesiyle babasının evi terk ettikleri o yazdan beri yalnız yaşadığı söylenebilir. Çünkü ne Selen'le ne Mike'la ne de babasıyla düzenli bir ilişkisi olmuş, akşamlarını, gece ve sabahlarını bir başına geçirmiş, kararlarını kendi vermiş, kabus, korku ve sıkıntılarını tek başına yaşamıştı (...) (293).

İntikamcı düşünce, bir şeyler pragmatasına uygun olmadığında insanın bir şekilde istenildiği gibi birisi olmayı reddetmesi durumunu veya yaşamı olduğu gibi kabul etmeyip cezalandırmasını ifade eder. Bir şeyleri olduğu gibi görüp kabullenmek, onları sindirip dönüştürecek kadar cesareti ve mücadeleyi zorunlu kılar. Kabullenememek ise bu cesaret ile mücadelenin eksik olduğuna işaret eder. İlk ve son tahlilde kabullenmek de kabullenememek de birer tercihi içerir. Söylemesi kolay, gerçekleştirmesi zor olan bu durumu dikkate alarak insanın başına gelenleri kolaylıkla kabul edip sindirebilen bir varlık olmadığını söylemek mümkündür. Çünkü insanlar tarafından benimsenen diyalektik düşünce şekli, özdeşlik-ayrım farkı ile varsayımlarla dolu olduğu için, kabullenmeyi bir yenilgi ve yok olma olarak görür ve buna asla izin vermez. Bir başka ifade ile insan; iyi, doğru ve hakiki olanla özdeş olduğunu düşündüğü için onun kendisini kötü, yanlış ve hakikatsiz olarak kabul etmesi mümkün değildir. O kadar ki hırsızlarla seri katiller bile kendilerini kötü olarak kabul edemez. Öte yandan yaşamı cezalandırmanın pek çok şekli mevcuttur, denilebilir. Örneğin bir şeylerin oluşmasına izin vermeme, iyi-doğru-hakiki olmak için mücadele etmeme, varlıkla uygun-uyumlu olmama, değersizleştirme ve terk etme gibi fenomenler, birer cezalandırma şeklidir ve intikamcı düşüncenin açılımı olarak dikkati çekerler. Bilinen şekliyle hüznün, keder, yas ve öfke gibi pek çok duygunun da intikamcı birer durumu ifade ettiği söylenebilir. Burada yakına getirilen ve özünde intikamcı düşünce olan bu hususları, psikoloji ile sosyolojinin kavramlarıyla da ifade etmek mümkündür. Ancak burada tercih edilen bakış açısından dolayı, anlama ve yorumlama esnasında onlara başvurulmamıştır.

İntikamcı düşüncenin en önemli açılımı ise terk etme düşkünlüğüdür. Terk etme düşkünlüğü, bütün dikkatini varlığa (elde olana) adanmak yerine, elde olmayana bağımlı kalmak ve içsel veya dışsal bir şeyleri, kendini veya insanları, pragmataya uymadığı için cezalandırmak demektir. Görünüşte özgür, gerçekte ise esir olan bu düşkünlük şekli, bir şeyleri pragmatasına uygun olduğunda ödülleri, uygun olmadığında ise cezalandırır. Mutluluk ile mutsuzluk, sevinç ile üzüntü gibi ikili karşıtlıklarda daima bu durum

söz konusudur. Ödül-ceza tekrarı ile yapılanıp içselleşen bu anlayış, işleyiş şekli bilinmediğinde en yakında olan ancak farkında olunmayan bir unsura dönüşür ve her şeyi belirler. Ayrıca bu düşünce şekline bağlı bütün ödüllendirmelerle cezalandırmalar, insanın en temel haz kaynaklarından birisidir. İnsan, ödüllendirirken de cezalandırırken de her zaman keyiflenen bir var olandır; istisnalar hariç.

İntikamcı düşünce içinde olan Nilsu, bir şeyler geçmişte kendisinin istediği gibi olmadığı için o da yaşamı olduğu gibi kabullenmez ve sorgusuz sualsiz uyumlu birisi olmayı reddeder. Uyumluluk, kendi içinde eleştirel ve eleştirel olmayan uyumluluk olarak ikiye ayrılır. Eleştirel olmayan uyumluluk, sorgulama alışkanlığı olmayan insanın var olanla kurduğu ilişki şeklidir. İnsan, bu uyumluluk içinde iken ait olduğu şeyi sorgusuz sualsiz kabul eder. Eleştirel uyumluluk ise düzenli sorgulayan insanın var olanla kurduğu ilişki biçimidir ve bu uyumluluk içinde iken insan, bir şeylerin bilinçsiz ve sorgusuz sualsiz taşıyıcısı olmaz. Hep bir mesafe bırakan bu uyumluluğa, uyumlulukla uyumsuzluk arasında bir yerde olmak da denilebilir. Bu uyumluluk şekli de diğeri gibi, son derece normal bir savunma mekanizmasıdır; duyulan derin kaygılarla korkuları dinginleştirmeye hizmet eder. Yeniden hayal kırıklığına uğramaktan korkan Nilsu, yaşama ve insanlara bütünüyle uyum sağlayamamaktan mustarıptır ve arkadaşına yazdığı bir mektupta, düşüncesini, elde olana sorgusuz sualsiz “asla uyum sağlayamıyorum” (287) şeklinde ortaya koyar. O, kılı kırk yaran ve sorgulayan bu uyumluluk anlayışıyla kendisini yeni bir kayıp yaşamaktan korur. Kırılıp incinmez ancak farkında olmadan kontrol edemediği kaygılarından dolayı elde olanı sahipsiz bırakmaktan da kurtulamaz. Hiç şüphesiz kaygılarıyla korkularını tanımayı reddederek şeyleri sahipsiz bırakmak da bir cezalandırma şeklidir.

İnsan, kendisini yeterince bilmiyorsa yeniden hüsrana uğramamak için etrafına bir koruma kalkanı oluşturur ve bunu çoğu zaman fark edemez. Farkında olunmayan bu durum ise zamanla iyice belirsizleşir ve insanı korunaklı ancak pek çok anlamda kapalı bir hâleti ruhiyede sabit tutar. Bunun için de kapalı durumda olan insanın kendisini tanımadan kaygıları ve korkularıyla mücadele etmesi ve onlardan özgürleşmesi mümkün değildir, denilebilir. İçinde olduğu bu durumdan rahatsız olan ancak onunla nasıl başa çıkacağını bilmeyen Nilsu, hesaplaşılmamış ifadelerle kendisini, yirmi yaşında iken bile “birkaç ilişki eskitmiş genç bir kadın” (153) olarak niteler ve bir zamanlar kendisine acınmadığı için birlikte olduğu insanları “derin yaralar içinde” ortada bırakarak terk eder. Onların da kendisi ile aynı acıyı

yaşamısını ve mutsuz olmasını ister. Mutluluğunu birilerinin mutsuzluğuna bağladığı için de kendisini bir “femme fatale” olarak niteler. Femme fatale, kendi mutluluğu için erkekleri baştan çıkarıp kullanmak dâhil olmak üzere, her yolu mubah gören kadın tipidir. (Akça 2022: 71). O, karışık olan iç dünyasını kısaca şöyle açığa çıkarır:

Daha sonra birçok erkeği de önlenemez ve kontrol edilemez biçimde örseleyecek oluşum, onları yaralar içinde bırakıp terk edişlerimde de o sırada Mike’a karşı duyduğum tuhaf, tanımlanması güç, hatta tiksindirici keyfi yaşayacaktım. Sanki içimde yatan sinsi bir şeytan zaman zaman uyanıyor, zehrini beni seven erkeklerle akıtıp böylece besleniyordu. Ne kendimin ve psikologların ne de Selen’in engel olabildiği bu femme fatale’e ancak Teo dur diyebilecekti; yıllar sonra... (116).

Ama ben kararlıydım. Bütün hayatım boyunca, kendi mutsuzluğum, huzursuzluğum ve uyumsuzluğum pahasına, babamdan öcümü alacaktım. Yaşantımı paramparça, duygularımı lime lime ederek, beni seven erkekleri de darmadağınık ortada bırakarak... (131).

Nasıl olursa olsun birilerini cezalandırma, daima bir öfkeyi, öfke ise bir bağımlı olma durumunu içerir ve ifade eder. Hesaplaşılmamış öfkesini erkeklere yansıtarak rahatlayan Nilsu, içinde olduğu bu durumu, bir dereceye kadar bilir ancak kendisini yeterince tanımadığı için onun bütünüyle farkında değildir. Bunun için de kısmen bilinen bu durum, bir belirleyiciye dönüşerek onun yaptığı seçimleri de ilişkileri de belirler. O, böyle bir durumda olduğu için karşısına çıkan olanakları değersizleştirir, özgürleşmek yerine bağı ve bağımlı kalmayı yeğler (a). Bir zamanlar kendisine acımayan ebeveynine düşmanca davranır ve onları yaşamlarına kayıtsızca serbest bırakır (b). Az önce de belirtildiği gibi hiç farkında olmadan ilgisizliğe ilgisizlikle, bırakılmış olmaya bırakmayla, terk edilmiş olmaya terk etmeyle cevap veren bir kısır döngüye hapsolür (c). Bağlanmanın terk edilme riski taşıdığını düşündüğü için kimseyle uzun soluklu ilişki kurmaz (d). Kısa süreli ilişki kurduğu insanları ise toy ve beceriksiz bulduğu gençler arasından değil de çoğunlukla kendisinden on on beş yaş büyük erkekler arasından seçer (e). Birlikte olduğu olgun erkekleri ise bir süre sonra terk edip cezalandırır ve tekrarlayan bu bilinçli eyleminden belirgin bir haz duyar (f). Onun sıralanan bu altı esas eylemini de içinde olduğu söz konusu durumu belirler, biçimlendirir ve yönlendirir.

Kendini yüzeysel bilmekle bütünüyle bilmek arasında büyük bir fark vardır. Yinelenen bir terk etme düşkünü olan ancak onun farkında olmayan Nilsu, zamanda ileri atlamalarla anlatılan birkaç yıllık süreç içinde Selen, Mike ve Teoman isimli üç insanla ilişki kurar ve onlarla yaşadığı ilişkiler esnasında ise üç defa kendi hakikatiyle karşılaşır, üç esas seçim yapar. Onun yaşadığı deneyimleri, karşılaştığı olanakları ve yaptığı seçimleri sırayla şöyle izah edebiliriz:

Nilsu'nun Kendi Hakikatiyle Karşılaşması ve Üç Esas Seçimi

Nilsu'nun çevresinde bulunan ve kendi hakikatiyle karşılaşmasına yardım eden kişilerden ilki, Selen'dir. Amerika'da yaşayan bir profesör anne ile babanın kızı olan Selen, aşağı yukarı otuz yaşındadır ve İstanbul'da mimar olarak çalışmaktadır. Periyodik olarak Amerika'da gidip gelen Selen, modern bir bireydir, analitik düşünme yeteneği çok gelişmiştir. Düzenli okuyan birisi olduğu için kendisini ve düşüncelerini rahat ifade eder. İki yönü dikkati çeker: Bir yanı çok açık ve iyimser, diğer yanı kırılğan ve karamsardır. Duygusal bir yanı olmasına rağmen yaşadıklarını cesurca anlayıp yorumlar, onların altında ezilmez. Açık sözlüdür: Ülke aydınlarını, sorumluluk üstlenmedikleri ve korkakça yaşadıkları için eleştirmekten çekinmez. Özgün ve farklı bir kişiliğe sahiptir.

Nilsu, her zaman sakın ve dingin birisi olan Selen ile babasının sevgilisi olduğu için tanışır ve dost olur. Öteden beri kendisini desteleyecek ve yol yordam gösterecek birisine ihtiyaç duyan Nilsu, Selen'in dostluğunun bütünüyle sahici olduğuna inanır ve ondan çok etkilenir. Bunun için de yaşamını hiç sorun etmeden Selen'den önce ve sonra olmak üzere ikiye ayırır: O, kendisini Selen'den önce sorumluluk üstlenmeyen, kontrolsüz ve başına gelenleri kabul edemediği için yüzeysel ilişkilere mahkûm olmuş birisi olarak görür. Onunla tanıştıktan sonra ise sıradanlığı aşarak varoluşu her şeyiyle kabul edebilen kararlı birisine dönüştüğünü iddia eder. Bu itiraflar ile farkındalıklar, onun kendisine dair aydınlanmasına olanak sağlar ve açılan olanaklar arasından bir seçim yapmasına neden olur. İki esas olanak vardır karşısında: O, ya kısmen Selen'in yardımı ve cesaretlendirmesiyle adlandırdığı ceza kesme düşkünüğünün bütünüyle ne anlama geldiğini öğrenecek ya da içinde olduğu durumu olduğu gibi bırakacaktır. Bir sınır durumunda olan Nilsu, olanaklar arasından ikincisini seçer ve elde olana yoğunlaşarak sahip çıkmak yerine onu değersizleştirir. Yaptığı seçimin ardından da basit bir şikâyet ve sızlanma hâli içinde, "İyileşemiyorum. Hastayım. Başının içi kurtlarla dolu" (287) demekle yetinir. Böylece o, hem

sorununu tespit eden hem de onu olduğu gibi bırakan bir insan konumunda kalır. Burada bırakılan esasen varlıktır. Dolayısıyla bırakma düşkünlüğü, döngüsel olarak onun en zatî olanağına yani varlığına yönelir ve ona zarar verir.

“Uyum-suzluk! Galiba sorun bu! Asla uyum sağlayamıyorum yaşama. Yanı başımda, çağlayarak hayatın pınarlarına akan bir erkek hayatı yakalamış, kuvvetlice kavramış, bana sunuyor ve ben hiçbir şeye uyum sağlayamıyorum. (...) Yapamıyorum. Kafamın içinde, çoğu mutsuz resimler, gözümü yumsam yalnızlık çığlıkları... Sevgiye doyamıyorum. Çok sevilsem; boğuluyorum. (...) İnançsızım! İki insanın birbirini anlayacağına, seveceğine ve bir kadınla bir erkeğin aynı çatı altında mutlu olabileceğine inançsızım. Oysa Teo’nun dediği gibi “yaşadığımız anın tadını çıkarıp o anın sevgisini, dirimini ve inancını yakalasam. Ah bir yakalayabilsem! (...) Ama iyileşemiyorum. Hastayım! Başımın içi kurtlarla dolu. Bazen onları görür gibi oluyorum. Beni yok edecekler” (287).

Kendisi hakkında önyargılı olan Nilsu, özel bir kolejde öğrenci iken öğretmeni olan Micheal McClure (Mike) ile yakınlaşır ve onunla sevgili olur. Micheal McClure, yani romandaki ifadesi ile Mike, edebiyat uzmanı bir Amerikan vatandaşıdır. Annesi Alicia tarafından bebekken terk edildiği için bir süre babası tarafından büyütülmüştür. Bırakılmış olmanın acısını hep içinde taşıyan Mike, kendisini daima cezalandırılmış birisi olarak görür ve farkında olmadan ölüme saplantılı bir hâleti ruhiye içinde donup kalır. Bu hâleti ruhiye ile insanı esirleştirdiğini düşündüğü için bir şeylere alışmak da bağlanmak da istemez. Özellikle bağlanmayı istememek, kimi şeyleri uzak tuttuğu için insanı bir dereceye kadar özgürleştirir ancak söz konusu durum, bilincinde olunmadığında basit bir intikam alma ve ceza kesme şekli olarak her şeyi belirlemeye başlar. Daha açık bir ifadeyle alışmayı ve bağlanmayı reddetme durumu, dünyaya ve kendi hâline bırakılan insanın eldeki olanaklarını sahipsiz bırakmasına neden olabilir. Az önce de belirtildiği gibi derin bir intikam ve intihar takıntısı içinde olan Mike, son karar özgürlüğünü çok büyüleyici bulur ve ilkin kendisi değil de başkaları verdiği için onu daima kendisi vermek ister. Bunun dışında iyi bir okurdur. Malum takıntısı hariç, oldukça seviyeli birisidir. Özellikle Ernest Hemingway ile Jack Landon gibi müntehir sanatçılarla ilgilenir. Onlar hakkında hemen hemen her şeyi bilir. Gününü gecesini onlarla doldurur. Amerika’ya yerleştikten sonra ise uzun zamandır hazırlanmakta olduğu intihar eylemini gerçekleştirir ve eylemini

gerçekleştirmeden önce ise yeni tamamladığı *Adı Ölümdü* isimli romanının bir nüshasını Nilsu'ya gönderir.

Öğrencisi olan Nilsu ile ilişkisi ise anneleri tarafından terk edilmiş oldukları için kısa zamanda gelişir ve onlar arada ahlaki engeller olmasına rağmen beklenmedik bir şekilde yakınlaşıp birlikte olurlar. Bu birliktelik esnasında Mike, entelektüel birisi olduğu için Nilsu'ya kendisini tanıması ve karanlıkta kalan yönlerini aydınlatması için ufuk açar. Nilsu ise hocası ve sevgilisi Mike'ın desteğiyle kendisini tanır ve korkularıyla yüzleşir, “hamal okurluktan kurtulup (...) iyi bir okur”a (147) dönüşür. Mutluluğun seçimlere bağlı olduğunu düşünen Mike ile giderek olgunlaşan Nilsu'nun ilişkisi, birkaç yıl gözlerden uzak bir şekilde sürer. Görev yeri değişen ve İstanbul'dan Brezilya'ya gitmek zorunda olan Mike, bir gün, Nilsu'ya, kendisiyle gelmesini teklif eder. Yaşlıları ile değil de kendisinden büyük erkeklerle ilişki kurmayı tercih eden Nilsu ise bu tekliften sonra kendi hakikatiyle karşılaşır ve açılan olanaklar arasından bir seçim yapmak zorunda kalır. İki esas olanak vardır karşısında: O, ya ebeveynini affedip ceza kesme düşkünlüğünün ne anlama geldiğini öğrenecek ya da durumunu olduğu gibi bırakacaktır. Olanakların sınırında duran Nilsu, kendisine edebiyat okumaları başta olmak üzere her anlamda katkıda bulunan Mike için “erişilmiş bir kadın” olmanın terk edilmekle aynı anlama geldiğini bildiği için onun bu teklifini reddeder. Böylece yeni ve muhtemel bir terk edilme ile ebeveyninin kendisine yaşattıkları süreci bütün boyutlarıyla yeniden yaşamaktan kurtulur ancak yaptığı seçimle kendi hakikatini bütünüyle bilip dönüştürme olanağını da kapatmış olur. Tercihini yaptıktan sonra ise hesaplaşılmamış bir tavırla çarpıtan anlayıp yorumlama şeklini sanki bir başarı imiş gibi yüceltir ve terk edilen değil de terk eden taraf olduğu için kendisiyle gurur duyar.

“Kalk, benimle gel, yepyeni bir ülkeye gidelim.”

Belki de benimle gel dediği ilk kadın bendim. Ama onun sevilen kadın erişilemeyendir saplantısı vardı. Babası Alicia'ya ulaşamamıştı. Onunla gidersem erişilmiş olacaktım (...) Hem sonra Mike'la Brezilya'ya gidersem, kısa süre sonra terk edilenin ben olacağımı çok iyi biliyordum. Yerleşilmiş bir ülke kadar erişilmiş bir kadın da onu tüketecekti!

Mike'ın uçağının ardından bakarken terk edilmekten çok terk etmenin hüznü keyfini yaşıyordum. Bundan sonra sık sık yaşayacağım zehir tadında, çok gösterişli, bir belâ çiçeği gibi

çiğniyordum hüznü, dişlerimin arasında. Kıtır kıtır... Usulca ve zevkle... (148)

Mike ile Selen'den sonra Nilsu'nun ilişkisi hâlinde olduğu son kişi, Teoman'dır. Teoman, okuryazar olan bir anne ile erken yaşta ölen bir kaymakam babanın oğludur. İstanbul Teknik Üniversitesinde mühendislik okur. Çevresindeki insanlara göre daha canlı ve organize etme potansiyeli olan Teoman, kendisiyle hesaplaşıp zorlukları aşabilen birisidir. Üniversiteden mezun olduktan sonra mühendislik yapmaz, farklı işlerle meşgul olur ve pek çok sosyal aktiviteye katılır. O, çok özgün bir aktivisttir; Türkiye Yeşiller Partisi'nin kurucuları arasında yer alır. Anlatıcı tarafından “coşkulu, romantik, bir yanıyla naif, filantrop, yaratıcı, kocaman bir çocuk” (16) olarak nitelendirilen Teoman, ayrıca, “daha iyisini kurabilmek için kurmayı yeni bitirdiğini yıkma cesareti gösterebilmeliyim” (21) diye düşünen anarşist bir devrimcidir. Yeni olanın eldekenden daha iyi olacağına inandığı için kurumsallaşmış değerlere de topluma da başkaldırır. Şablonlara göre anlayıp yorumlamayı ve eylemde bulunmayı istemez, bir özgürlükçü olarak herkes için ayrı ayrı yolların olduğunu düşünür. Bilinen şekliyle mülkiyet ilişkisine karşıdır, kimseye malı mülkü imiş gibi davranmak istemez. Yani sahip olma hırsı ile değil olma istemi ile doludur. Bunun için de intikamcı düşüncenin insanları tarafından “boynuzlu”, “iktidarsız” ve “aptal” (67) gibi çok ağır ifadelerle eleştirilir.

Özel hayatı çok karışık ve düzensiz olan Teoman, iki defa evlenip boşanmasına rağmen uzun bir süre annesiyle yaşar. Deniz ve Alican isimli iki çocuğu vardır. İnsanları üzmeyi istemediği için eşleri tarafından terk edilen Teoman'ın yaşamındaki en esaslı hadise ise annesinin bir gün “Sorumluluklarım bitti. Ölümü seçmekte geç kalmak istemedim” (55) yazan bir not bırakarak intihar etmesidir. Bir seçimi içeren bu hadise, sahip çıkmayı değil de terk ederek cezalandırmayı ifade eder. Teoman, bu hadiseden sonra çok sarsılır ve suçluluk duygusu içinde intiharın ve terk edilmenin ne anlama geldiğini öğrenmeye çalışır. Bunun için bir yıl kadar bütün geçmişini gözden geçirir ve bir dedektif gibi iz sürerek muhtelif durumlarına şahit olduğu annesini anlamaya çalışır. O günlerde yaşadığı kısa süreli bir kontrol kaybından sonra hakikat kendisini ona açar ve o, annesinin bilinçli olarak seçtiği ölümü ile farklı olanı dışlayan kültürü hedef aldığını anlar. Ulaştığı bu kanaat, onun için aydınlatıcı olur ve düze çıkan Teoman, ceza kesen bir insandan ihtimamlı birisine dönüşür, daha canlı ve diri bir hâleti ruhiye ile elde olana dikkat kesilerek yaşamını sürdürmeye

devam eder. Böylece başına gelen terk edilme hadisesinin yardımıyla kendisini tanımış ve cehaletinin bir şeyleri bloke etmesine izin vermemiş olur. Ancak onun bu kendilik bilgisi, yüzeyseldir ve intikamcı düşüncenin dışına çıkmasına imkân sağlamaz.

Nilsu, Teoman’la çevreci olduğu için Türkiye Yeşiller Partisinin bir faaliyeti esnasında tanışır ve sevgili olur. Tesadüfen tanışan bu ikisinin ilişkisi, “onulmaz yara”lı (225) oldukları için kısa sürece çok mesafe kat eder ve onlar iki yıl kadar aynı evde birlikte yaşar. Nilsu, tıpkı kendisi gibi terk edilmiş olan Teoman’a çok güvenir ve iç dünyasını “derin [bir] yaranın sancısını paylaşabilmek umuduyla” (225) bütünüyle ona açar. Kendisine göre daha güçlü ve kararlı olan Teoman ise iyi niyetli bir şekilde, bütün dikkatini ona hasreder ve mizaç olarak kendisine yakın olan Nilsu’ya kendisini tanıyıp aşması için katkıda bulunmaya çalışır. İkisi arasındaki ilişki, çok normal devam ederken bir gün bu akış bozulur ve Teoman, ona evlilik teklifinde bulunur. Birlikte yaşamak isteyen ancak söz verip bağlanmak istemeyen Nilsu ise bu tekliften sonra kendi hakikatiyle karşılaşır ve açılan olanaklar arasından bir seçim yapmak zorunda kalır. İki esas olanak vardır karşısında: O, ya ceza kesme düşkünlüğünü bütün boyutlarıyla anlayıp aşacak ya da içinde olduğu bu durumu olduğu gibi muhafaza edecektir. Bir sınır durumda olan Nilsu, olanaklar arasından ikincisini seçer ve böylece özgürleşip kendisini dönüştürme olanağını kapatır. Birlikte olduğu diğer erkeklerle yaptığı gibi Teoman’ı da gözünü kırpmadan terk eder. Bunun için de sevgilisine önce bir süre yalnız kalıp kafasını dinlenmek istediğini bildiren bir not bırakır. Ardından da açıklama yapma gereğini hissetmeden bıraktığı notu alır ve evden ayrılır.

(...) Evlilik için düşünmesi gerektiğini söyleyip ağırdan alan Nilsu’yu acele karar vermeye zorlar gibiydi (...). Yüzükoyun yatağa uzandı ve artık evde yalnız kalmasının olanaksız olduğunu anladı. Hüzünlendi, ama keyif aldığını da gizleyemedi kendisinden (...) “Demek bu!” diye düşündü (...) Birbirini sevse ve iyi anlaşırsa da bir kadınla erkeğin birbirine mahkûmiyeti bu, demek ki... Monogaminin en iyi örneği, en heyecanlısı ve keyiflisi bu!... (...) Onunla mutluyum ama yine de bunca farklı olduğumuzu hissetmeme karşın, çok farksız bir ilişki yaşamıyor muyuz? “Bu evde artık yalnız kalamıyorum” diye mırıldandı kendi kendine. Yatak Teoman kokuyordu (290-296).

Özetlenerek ifade edildiği gibi Nilsu, içinde olduğu durumu defalarca görme ve değiştirme olanağı olmasına rağmen onu olduğu gibi ortada bırakarak kaybolmayı seçer.

Değerlendirme/Seçimlerin Nedeni

Buket Uzuner'in *İki Yeşil Susamuru*, *Anneleri*, *Babaları*, *Sevgilileri* ve *Diğerleri* isimli eseri, asıl kişi Nilsu'nun şahsında insan varlığını tehdit eden unsuru, terk etme düşkünlüğü olarak görünüşe çıkaran bir romandır. Terk etme düşkünlüğü, bütün dikkatini varlığa (elde olana) adamak yerine, elde olmayana bağımlı kalmak ve içsel veya dışsal bir şeyleri, kendini veya insanları, pragmataya uymadığı için cezalandırmak demektir. Cezalandırma durumu, daima elde olmayana bağlı ve bağımlı olmayı işaret eder. İçinde olunan ancak farkında olunmayan bu duruma, kendini yeterince bilmeme veya kendilik cehaleti içinde olma da denilebilir. Hem bir cezalandırma düşkünü olmayı hem de bunun farkında olmamayı işaret eden bu durum, ayrıca varlığı (elde olanı) sahipsiz bırakma gibi bir tavrı içerir ve çok sık tekrarlanarak yapılır. İntikamcı olduğu için de bırakılma gibi istisnasız herkesin başına gelen hadiseleri, bir saldırı olarak anlayıp yorumlar ve ona benzer nitelikte bir eylemle karşılık vermeyi içerir. Bu kısırdöngü, söz konusu anlama yorumlama şekli işlediği müddetçe normalleşmeye devam eder ve giderek hiç fark edilmez hâle gelir.

Özünü kısaca bu şekilde ifade edebileceğimiz bir terk etme düşkünlüğü içinde olan ancak onun farkında olmayan Nilsu, romanın asıl kişisidir ve on dört yaşında iken ebeveyni tarafından terk edilmiş birisidir. İlk gençlik yıllarında ödüllendirilmeyi beklerken terk edilen ve derin bir hayal kırıklığına uğrayan Nilsu, aslında yeni bir imkân olan bu hadiseyi cezalandırılma olarak anlar, yorumlar ve daima öyle hatırlar. Zamanla yapılanan bu durumun iç dünyasındaki yansımalarını bir dereceye kadar bilir ancak onu bütünüyle bilmez. Bütünüyle bilinmeyen bu durum ise bir yöneticiye dönüşerek onun varlıkla (elde olanla) uyumlu olmasını da insanlarla uzun soluklu ilişkiler kurmasını da engeller. O, bu belirleyici durum içinde iken Selen ile arkadaş, Mike ve Teoman ile sevgili olur. Bu insanlarla kurduğu ilişkiler esnasında ise üç defa sınır duruma gelir ve açılan olanaklar arasından üç seçim yapmak zorunda kalır. Art arda gerçekleşen bu seçimleri esnasında ise iki esas olanak vardır karşısında: O, ya varlığın çağrısını duyup değişecek ve özgürleşecek ya da ceza düşkünü olma durumunu olduğu gibi bırakacaktır. Olanakların sınırında duran Nilsu, değişip dönüşmeyi ve kendisini aşmayı değil, daima ikincisini seçer ve durumunu olduğu gibi bırakır.

O, varlığın (elde olanın, şükrün ve bağışın) değil, hiçliğin (elde olmayanın) ve intikamın sesini duyan kişidir. Bunun için de onun *açılan olanakları kapatmasının öncelikli nedeni, içinde olduğu ancak bütünüyle farkında olmadığı ceza kesme düşkünlüğü durumudur*; denilebilir. Bu durumun belirlenmesinde olan ve neyi muhafaza ettiğini bilmeyen Nilsu'nun suçu, birlikte olduğu erkekleri bir süre sonra terk etmesi değil, varlığın değişip dönüşmeye ve özgürleşmeye davet eden çağrısını duymamasıdır. Bu çalışmanın bakış açısına göre insanın en temel suçu, kendisini yeterince bilmediği için çağrısını duymadığı varlıkla uyumlu ve ihtimamlı bir ilişki kuramamasıdır. Dolayısıyla insanın kendisi için en kötü ve tehlikeli olan şey, öncelikle bir intikam ve ceza düşkünü olduğunu bilmemesidir. Kendini yeterince bilmeme veya kendilik cehaleti, tinsel olarak en yakında olan ancak farkında olunmadığı için insana en uzak olan şeydir ve bu husus en tehlikeli cehalet şekli olarak dikkati çeker. Bu minvalde Martin Heidegger, varoluşun özündeki kapalılığı açabilmek için en yakında olan ancak en az bilinene doğru tehlikeli ve zor bir yolculuğu göze alabilmek gerekir, der (Aktaran Ökten 2012: 71). Roger Reneaux ise “En açık olan, ekseriya en gizli olandır. Onu fark etmek için bir bakıma etkili bir açık yüreklilik, ilham kabul eden ve görünürdeki gerçeği yakalayan iyice ölçülüp biçilmiş bir dikkat gerekir” (Reneaux 1994: 32) derken benzer bir hususu dile getirir. Çok açık olduğu hâlde az bilinen bu cehalet şekli, insanın hayatta kalmasına engel olmaz ancak çoğunlukla bloke edici olduğu için onun kendisini tanıyıp yenilemesine izin vermez ve neyi muhafaza ettiğini bilmesine engel olur. Bundan dolayı pek çok insan, çoğu zaman neyi muhafaza ettiğini bilmez bir hâldedir.

İntikamcı düşünce içinde büyüüp gelişen Nilsu'nun varlıkla temas kurmasını engelleyen diğer husus ise çevresine egemen olduğu için içselleştirdiği liberal dünya görüşü ve zihniyettir, denilebilir. 24 Ocak 1980 sonrası Türkiye'sinde çok daha belirginleşen liberal dünya görüşü ve zihniyet, toplumun genelinde olduğu gibi bütün roman kişilerinin de istisnasız anlama-yorumlama şeklini belirler ve onların ilişkilerinde kendisini görünüşe çıkarır. O çevrede bulunan herkes, bir şekilde bireyci zihniyetle anlar, yorumlar. Onu yaşar, yaşatır, devralır ve devreder. Kendisine has bir ödül ve ceza mekanizmasıyla çalışan bu bireyci anlayış içinde olan insan, pragmatasına uygun olanı ödüllendirilir, uygun olmayanı ise cezalandırır. İçinde bulunduğu için sürekli deneyimlenen bu anlayışı, bütün roman kişileri içselleştirmiştir. Örneğin Nilsu'nun ebeveyni, evlenirken de boşanırken de bireyci pragmatalarına en uygun şekilde hareket ederler.

Onlar, hayatta kalma ve neslini devam ettirme istemi ile çocuk yaparken de ayrılırken de sadece kendilerini düşünürler. Bireyci ve bencil oldukları için eylemleri ile birilerini incitebileceklerini asla düşünmezler. Romanda onlarla aynı çevrede yaşayan ve boşanmayı bir modaya dönüştüren pek çok liberal insan da aynı şekilde eylemde bulunur. Teoman ile Mike'ın anneleri, ayrı ayrı birer insan olarak intihar aracılığıyla çocuklarını terk ederken hem pragmatiklerine en uygun şekilde hareket etmiş hem de intikam almış olurlar. Selen ile Nilsu'nun babası sevgili olur ve ayrılırken sadece kendilerini düşünürler. Teoman ile birlikte olduğu kadınların ilişkileri de benzer bir yapıya sahiptir. Pragmatiklerine uygun olduğu için evlenip çocuk yaparlar, sonra da birbirlerine yarar sağlamadıkları için ayrılırlar. Kısacası Nilsu'nun uzun soluklu ilişki kurmak istemediği için birlikte olduğu erkekleri sık sık değiştirmesi ve onları pragmatiklerine uymadığı için terk etmesinin de elde olanı ceza keserek değersizleştirmesinin de ikinci ve üçüncü dereceden nedeni, ifade edildiği gibi mensubu olduğu toplumun liberal anlayışını içselleştirmiş olmasıdır, denilebilir. Kısaca modern kültüre ve yaşama sinmiş olan bu zihniyet, alışkanlıklar hâlinde hem kendisini gizler hem de onları içselleştiren bireyin her şeyini belirler, denilebilir.

Nilsu, kişiliği ve karakteri sorunlu olan birisi midir? Bu romanı değerlendiren ve ayrı ayrı birer psikolojik bakış açısına sahip olan yazılarda, onun farklı terimlerle de olsa aşağı yukarı böyle birisi olduğu iddia edilmiştir (Derhem 2023, Karaca-Şen 2023). Bu çalışmanın bakış açısına göre ise durum öyle değildir. Çünkü insan, öncelikle psişik değil, tinsel bir varlıktır ve ontiko-ontolojik bütündür. Anlayıp yorumlayan bu tinsel bütünü, psişe ve biyo-psişe gibi bir unsura indirgemek ise onu parçalamak anlamına gelmektedir. Bunun için de insanın öncelikle psişik veya bio-psişik olarak yetkin olup olmadığına değil, şeyleri nasıl anlayıp yorumladığına bakmak gerekir. Böyle bakıldığında Nilsu hakkında, içselleştirdiği liberal zihniyetin normallik standardı içinde son derece yetkin ve sağlıklı birisidir, dolayısıyla kişiliği yitik ve sorunlu değildir, demek mümkündür. Öyle ki o, çoğu zaman yalnız olmasına rağmen zorlukları tek başına alt ederek İstanbul'un iyi okullarından mezun olur. Bir kadın mimar olarak kısa zamanda çok başarı kazanır, belirgin bir kariyer inşa eder. Seviyeli insanlarla son derece bilinçli ilişkiler kurar. Elit bir yapısı vardır, sıradanlığa asla izin vermez. İnsanlara çok saygılıdır, doğayı ve canlıları sever. Çevre sorunlarına karşı duyarlıdır. Entelektüel seviyesi ortalamaya göre çok yüksektir. İyi bir mektup okuryazarıdır. Kitaplarla, özellikle de şiir ile çok ilgilidir. Pek çok şairi, külliyat olarak tanır. O, sadece “elini uzattığında dokunmak, tutunmak, sevilme istediğinde hiç

kimseyi bulama[yan] (270), hassas ve kırılgan bir insan olduğu için başına gelen hadiseden çok etkilenmiştir. Bunun için de kendisini zaman zaman özel mektuplarında ifadesini bulan, hesaplaşılmamış ve çok düşünülmemiş ifadelerle “uyumsuz”, “hasta” ve “femme fatale” olarak niteler.

Bu nitelendirmeler, son tahlilde tepkiseldir ve onun bir terk etme düşkünü olarak sadece insanları değil, kendisini de cezalandıran birisi olduğunu ifade eder. Zira intikamcı düşüncenin emrinde ceza düşkünü olmak, sadece ona has bir durum değildir. Yaşamın olduğu yerlerde öncelenen ister bireysel ve seküler isterse kollektif ve dinsel anlayış olsun her iki dünyanın anlayıp yorumlama şekli de intikamcıdır. Her iki anlayış şekli de kendisiyle özdeş olanı iyi, doğru, hakiki, olmayanı kötü, yanlış, hakikatsiz olarak götür ve bu varsayım üzerine inşa ettiği bakış açısıyla içi de dışı da kendisini de varlığı da düzenlemek, değiştirmek ve pragmataya uydurmak ister. Bunun için de Nilsu, intikamcı düşüncüyü içselleştirmiş olan liberal toplumun bireyleri gibi son derece normaldir. Onlar gibi alışılmış bir anlama yorumlama şeklinin içine doğar; onu yaşar, yaşatır, devralır, devreder. Bir şeyler, varsayımlarla dolu olan benliğine uygun olduğunda onları ödüllendirir, uymadığında ise cezalandırır. Bir diğer ifade ile pragmatasına uygun olana iyi, doğru, hakiki, güzel; uygun olmayana ise kötü, yanlış, hakikatsiz ve çirkin, der. Bu özellikleri ile liberal toplumla apaçık uyumlu olan bir mimarı, kişiliksiz, “hasta” ve “uyumsuz” kabul etmek mümkün değildir. Rüyasında babasıyla birlikte olduğunu görmesi de diğer kimi kusurları da bu durumu değiştirmez. Bu çalışmanın bakış açısına göre bu tarz nitelemeler, hesaplaşılmamış ve indirgemeci olduğu için insanın ontolojik bütünlüğünü bozmaktadır.

Dünya üzerinde ölümlü, yalnız ve sorumlu olduğunu yeterince bilmeyen insanlar, yani ontolojik olarak sorunlu olanlar, bir şeylere özgür ve cesurca sahip çıkmadıkları gibi böyle bir durumda olduklarını da bilmezler. Bu, açıkça bir sahip çıkma yanılgısı içinde olmaktır. Böyle bir yanılgı içinde olan insanlar, cahildirler ancak kendilerini yeterince bildiklerini varsayarlar; bağlı ve bağımlıdır ancak kendilerini özgür ve sorumlu birer insan olarak görürler. Nilsu gibi olanaklarına sahip çıkmayan insanlardan toplumuna ait olanakları sahiplenip köklerine bağlanması beklenebilir mi? Kısa bir ifade ile köklerine bağlılık, insanın kendi muhtemel yabancılaşmasını aşarak ait olduğu toplumun değerlerine bilinçli bir şekilde sahip çıkması demektir (Topakkaya 2018: 64-72). Bu soruya, Nilsu gibi kendisini yeterince bilmeyen insanlardan gündelik çıkarlarının ötesine geçerek toplumuna ait köklerle bağ kurması beklenemez, şeklinde cevap vermek mümkündür.

Böyle bir beklenti içinde olmak ise sahip olma hırsının egemen olduğu ve uzun soluklu bağlanmaların tercih edilmediği liberal bir dünyada çoğunlukla hayal kırıklığına neden olur.

Özetlenecek olursa kendisini yeterince bilmeyen Nilsu'nun açılan olanakları kapatmasının öncelikli nedeni, içinde olduğu ancak farkında olmadığı ceza kesme düşkünlüğü durumudur. Onun elde olanı kapatmasının sonraki nedeni ise içselleştirdiği ancak yine farkında olmadığı liberal kapitalist zihniyettir, denilebilir.

Bir bütün olarak değerlendirildiğinde *İki Yeşil Susamuru*, *Anneleri*, *Babaları*, *Sevgilileri* ve *Diğerleri* isimli eser, bir genç kızın şahsında, varlığı tehdit eden unsuru, terk etme düşkünlüğü olarak görünüşe çıkaran özgün ve değerli bir eserdir. Bu eser, farklı bakış açıları ve kavramlarla okunmaya son derece uygun bir içeriğe sahiptir.

Kaynaklar

Akça, Hilal (2022), *Ataerkilliğin Manevi Kızları -Kadın Kahramanın Ölüler Diyarına İnişi-*, Kayseri: Kimlik Yayınları.

Derhem, Ertuğrul Gazi (2023), “İki Yeşil Susamuru”, *Türk Romanında Narsisizm*, Ankara: Günce Yayınları.

Karaca, Nesrin ve Vedat Şen (2023), “İki Yeşil Susamuru Anneleri, Babaları, Sevgilileri ve Diğerleri Romanının Psikolojik Atmosferinde Kaçış ve İntihar İzlekleri”, *Dil ve Edebiyatta Psikolojik Unsurlar*, İstanbul: Çizgi Kitabevi, s.123-150.

Ökten, Kaan (2012), *Heidegger'e Giriş*, İstanbul: Agora Kitaplığı.

Özlük, Nuran (2013), “Yazarın Niyeti Okurun Beklentisi Çatışmasından Doğan İhmale ve İstismara Maruz Kalan Bir Çocuğun Romanı Küçük Paşa”, *Journal of History School (JOHS)*, Sayı XV, s. 499-525.

Reneaux, Roger (1994), *Egzistansiyalizm Üzerine Dersler*, Çev. Murtaza Korlaelçi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.

Topakkaya, Arslan (2018), “Martin Heidegger'de Köklere Bağlılık”, *Temaşa*, Sayı: 8, s. 64-72.

Uzuner, Buket (2002), *İki Yeşil Susamuru*, *Anneleri*, *Babaları*, *Sevgilileri* ve *Diğerleri*, İstanbul: Everest Yayınları.